

GENERALUL ALEXANDRU AVERESCU (1859-1938) ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL*

Silion Ion

După terminarea campaniei de la sudul Dunării din anul 1913, au fost accelerate măsurile de reformă în armata română deoarece erau foarte importante, iar situația tensionată în relația dintre statele vecine României impunea urgentarea acestora. S-a pus în aplicare prin acordarea de credite pentru nevoile armatei, planul de măsuri privind sporirea efectivelor pe timp de pace și pe timp de război. Legea recrutării și legea organizării pentru armată au fost revizuite, putându-se astfel face încorporarea unor tineri care până atunci fuseseră scutiți de executarea serviciului militar. De asemeni au fost luate măsuri de mărirea numărului de cadre active și de rezervă. La fiecare corp de armată și divizie de cavalerie, în martie 1916, s-a înființat câte o școală, care pe timp de trei luni forma cadre militare de infanterie, cavalerie și artilerie.

O altă măsură în armata română, importantă, a fost mărirea vârstei de pensionare la 65 de ani a medicilor militari, care împreună cu absolvenții Facultății de Medicină dublau efectivele medicilor, în acest fel îmbunătățindu-se serviciul de asistență medicală.

Au fost elaborate Planul de completare, transformare și reformare a armamentului, munițiilor și materialelor de război și Planul pentru completarea echipamentului, încă din primele luni ale anului 1914, când nu erau așa de mari tensiuni internaționale. Pentru că România făcea parte din Tripla Alianță, materialul de război prevăzut a fi necesar pentru armata română, urma să fie achiziționat din Germania și Austro-Ungaria, aducându-se până la izbucnirea

războiului (15/28 iulie 1914) doar o mică cantitate și anume 24 de mitraliere, 102 806 puști, 29 535 carabine Mannlicher.¹

Sursele de aprovizionare cu armamentul necesar armatei române, au fost agravate în momentul proclamării neutralității României (21 iulie/ 3 august 1914). După această dată, vânzarea armamentului era condiționată de fiecare dintre cele două părți participante la conflict, de alinierea politică a României. În aceste condiții s-au luat măsuri pentru sporirea producției interne de armament și muniții, așa că pe parcursul a doi ani de zile, până în august 1916 s-au produs în țară aproximativ 400 000 de corpuri pentru proiectile de artilerie, 250 000 de focoașe, 1 500 de chesoane și trăsuri, 70 milioane de gloanțe pentru armamentul de infanterie, 12 milioane de încărcătoare, 100 000 de grenade ș.a.²

Analiza istorică consemnează că armata română la acea dată dispunea de un efectiv de 1 234 000 de oameni, fiind una numeroasă ținând cont de disponibilitățile României. Însă, era insuficient de dotată pentru războiul aflat în curs de desfășurare. Corpul de cadre deși era crescut numeric față de anii 1913-1914, nu era suficient, iar pregătirea era inegală.

În perioada neutralității au fost unele disfuncționalități și la nivelul conducerii Marelui Stat Major. Generalul Vasile Zottu, șeful Marelui Stat Major având doar un rol decorativ, pentru că cel care conducea era generalul Dumitru Iliescu cu funcția de subșef, care nu s-a bucurat de o autoritate morală în fața corpului de cadre afectând eficiența unor măsuri de reformă din armată, fapt pentru care a fost schimbat din această funcție cu generalul Constantin Prezan în noiembrie 1916.

În ansamblu, armata română a suferit o serie de modificări cantitative, dar a rămas slab pregătită, cu efective numeroase, nedotată corespunzător, cu un corp de

---

*Capitol din lucrarea de disertație, coordonator academician Ioan Scurtu, 2011

¹ Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, p. 123.

² *Ibidem*, p. 124.

cadre inegal pregătit, cu militarii neinstruiți suficient pentru a face față unui război modern.

Pentru a intra în război de partea Antantei, guvernul României condus de Ion I.C.Brătianu, în cursul tratativelor a cerut garantarea integrității revendicărilor românești- Basarabia nu intra în acest demers-, neacceptând intrarea în război decât în momentul în care a primit confirmarea celor solicitate.

În afară de revendicările naționale, aliații își luau angajamentul să asigure României muniții și tehnică de luptă în cantitate de 300 de tone zilnic³ și să declanșeze cu 8 zile înaintea intrării în război (7/20 august 1916), o ofensivă a armatei de la Salonic, pentru a împiedeca pe bulgari și a ușura mobilizarea armatei române.

Marele Stat Major, în baza prevederilor negociate a elaborat planul de campanie (Ipoteza Z), fiind distribuit marilor unități la mijlocul lunii iunie 1916, stipulându-se în documentul respectiv că armata va duce acțiuni pe două fronturi, în Transilvania, pe linia Dunării și în Cadrilater. Pe frontul din Carpați au fost dislocate trei armate – de Nord, 2 și 1, iar în sud Armata a 3-a.

1. La începutul campaniei comandă Armata a 2-a

În activitățile politice și militare care s-au desfășurat înainte de intrarea României în Primul Război Mondial, alături de Antanta, la 15/ 28 august 1916, generalul Alexandru Averescu nu a fost implicat. A aflat că va comanda pe timp de campanie Armata a 2-a, de la generalul Alexandru Hartel, ulterior a fost anunțat și de primul ministru Ion I.C. Brătianu, acest fapt nemulțumindu-l pe generalul Alexandru Averescu. A făcut demers pentru a fi primit în audiență la regele Ferdinand, (poate pentru a schimba această decizie, el dorind să fie șef al Marelui

---

³ *Ibidem*, p. 128.

Stat major). Audiența a avut loc în prima zi a mobilizării (15/28 august 1916), suveranul confirmându-i cele spuse de Ion I.C.Brătianu, adică numirea la comanda Armatei a 2-a, refuzând să discute alte chestiuni militare. Deceționat de această primire, generalul Alexandru Averescu s-a întors la Craiova, pentru a preda comanda unității.

La 21 august/ 3 septembrie 1916 s- a prezentat la Ploiești, unde se instalase cu o zi în urmă comandamentul armatei. A doua zi, aflăm din notițele sale, generalul Alexandru Averescu a inspectat comandamentul, care era destul de numeros și bine compus și a recomandat: „1. *Împărțirea rațională a muncii, conlucrând cu toții acolo unde nevoia ar cere*, .2. *Să-și cruțe puterile, pentru a putea să desfășoare toată activitatea necesară atunci când situațiunile ar cere o mare încordare*, . 3. *Să-și păstreze calmul și în împrejurările favorabile și în cele nefavorabile, cari nu se pot evita în mod absolut în războiu*”.⁴

Prin Ordinul de zi nr.1 din 23 august/ 5 septembrie 1916, generalul Alexandru Averescu, cerea trupelor din subordine să fie la înălțimea misiunii încredințate, și să lupte cu bărbăție pentru a nu fi mai prejos decât „*bătrânele armate, alături de care intrăm în această uriașă luptă, și în fața vrăjmașului, până la desăvârșirea lui răpunere, să nu existe decât un gând, decât un strigăt: Înainte cu Dumnezeu pentru dreptul Neamului*.”⁵

În fâșia de operații a Armatei a 2-a, au acționat opt grupuri de acoperire: Putna, Buzău, Tabla Buții, Bratocea, Predeluș, Predeal, Moroieni și Bran având un efectiv de 49 500 luptători.

Operația ofensivă a Armatei a 2-a s-a desfășurat între 15/ 28 august și 13/ 26 septembrie 1916 . Au fost eliberate satele Comolău, Reci și orașul Sfântu-Gheorghe.

---

⁴ Apud, Mareșal Alexandru Averescu, *Notițe zilnice din războiu (1916-1918)*, vol.II, p. 14.

⁵ *Ibidem*, p. 17.

Evoluția situației militare a României s-a schimbat în momentul eșecului de la Turtucaia, fiind necesar schimbări de comandament, generalul Alexandru Averescu a fost scos de la comanda Armatei a 2-a, comanda luând-o generalul Grigore Crăiniceau.

2. Dezastrul de la Turtucaia

În timp ce armatele române din Transilvania desfășurau o ofensivă victorioasă, iar opinia publică era extrem de bucuroasă de acest marș victorios al trupelor române, a sosit trista veste a căderii capului de pod de la Turtucaia în mâinile bulgarilor și germanilor.

Cu această veste s-a instalat panica în toate straturile societății, deoarece inamicul se afla la o distanță de 60 km. de capitală.

Turtucaia (a fost inclusă statului român după pacea de la București din 1913), reprezenta o poziție fragilă. Capul de pod nu avea pod peste Dunăre, ceea ce era o mare greutate pentru asigurarea logistică și pentru o eventuală retragere. Acest lucru nu le-a scăpat germanilor și bulgarilor executând aici o puternică lovitură.

Armata bulgară, ajutată de forțe armate germane, la 18/ 31 august 1916, fără declarație de război au atacat trupele române de pe frontieră. La 19 august/ 1 septembrie 1916, au început ofensiva asupra capului de pod de la Turtucaia, și cu toate întăririle trimise de Armata a 3-a și Marele Cartier General, în urma luptelor violente, a căzut capul de pod la 24 august/ 6 septembrie 1916.

Dezastrul de la Turtucaia nu a afectat situația militară de pe celelalte fronturi, deși pierderile au fost însemnate, în schimb impactul psihologic a fost deosebit, iar consecințele generate de panică s-au dovedit a fi însemnate, influențând evoluția evenimentelor din următoarele luni. Dezastrul de la Turtucaia a scos la iveală nepregătirea de război a României.

Înfrângerea de la Turtucaia a pus în centul atenției figura generalului Alexandru Averescu, a cărui popularitate a crescut enorm. Acum începe „mitul Averescu”. Mulți și-au dat seama de valoarea slabă a celor puși în capul afacerilor militare și au regretat că în fruntea Marelui Stat Major nu a fost ales generalul Alexandru Averescu.

Generalul Alexandru Averescu nu a putut ocupa funcția de șef al Marelui Stat Major, din cauza opoziției lui Ion I.C. Brătianu și a regelui Ferdinand, fiind caracterizat că are privirea îndreptată cu un ochi către cercurile politice influente și cu celălalt ochi asupra binefăcătoarei sale pesoane.⁶ În același timp, generalul Alexandru Averescu avea adversari declarați din rândul corpului de generali și anume pe : Alexandru Iarca, Scarlat Panaitescu, Constantin Prezan și Ioan Anastasiu..

Regele Ferdinand și Ion I.C.Brătianu fiind presați de dezastrul de la Turtucaia au fost obligați să-i accepte soluțiile generalului Alexandru Averescu pentru îndreptarea situației militare, dar care din păcate nu au redresat situația ci mai mult a agravat-o.

3. Operațiunea de la Flămânda

Generalul Alexandru Averescu a fost numit la 25 august/ 7 septembrie 1916 comandantul Armatei a 3-a, în locul generalului Mihail Aslan.

---

⁶ Apud, *Maresalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, p. 139.

Generalul Alexandru Averescu

În ziua de 2 / 15 septembrie 1916, regele Ferdinand, la sugestia primului ministru, Ion I.C.Brătianu a convocat un consiliu de război care s-a desfășurat la Periș, locul unde era instalat sediul Marelui Cartier General. Au participat: regele Ferdinand, primul ministru Ion I.C.Brătianu, generalii Dumitru Iliescu, Ioan Culcer, Alexandru Averescu și Constantin Prezan, comandantul Armatei de Nord. Pe cele discutate au avut loc o serie de dispute între generalul Alexandru Averescu și generalul Constantin Prezan, fiind cele mai valoroase personalități ai armatei române la timpul respectiv, care își susțineau propriile planuri de operații militare.

Generalul Alexandru Averescu a fost adeptul trecerii la ofensivă pe frontul carpatic, concentrării forțelor pe frontul de sud și executarea aici a unei mari ofensive. În lucrarea care a apărut mai târziu, *Operațiile de la Flămânda*, generalul Alexandru Averescu a descris motivul acestei propuneri: „*Faptul că am înregistrat o înfrângere în primele zile ale războiului a zdrunciunat situația morală foarte serios. Era, prin urmare, de cea mai mare importanță a o restabili redând populației impresionate liniștea, iar armatei și chiar comandamentului, încrederea. Un asemenea scop nu putea fi atins decât printr-o acțiune energică și bogată în rezultate prin care să fie recâștigat întreg teritoriul pierdut, făcând pe*

inamic să sufere o înfrângere cel puțin tot atât de dureroasă, ca cea suferită de noi la Turtucaia.”⁷

Generalul Constantin Prezan, susținea ideea continuării planului de operații existent, adică continuarea ofensivei în Transilvania.

La sfârșitul dezbaterii s-a adoptat de către regele Ferdinand, primul ministru, Ion I.C.Bătăianu și Marele Cartier General soluția generalului Alexandru Averescu de organizare a unei puternice ofensive la sud, dar și continuarea ofensivei în Transilvania, imposibilă de altfel, pentru că erau cantități reduse de forțe.

Generalul Alexandru Averescu a conceput planul de operații care combina lovitura frontală cu o amplă mișcare de învăluire peste Dunăre, în sectorul Oltenița-Giurgiu, în dreptul localității Flămânda, de unde și numele acestei mari bătălii – manevra (operația) de la Flămânda. Prin această operație se urmărea nimicirea Armatei a 3-a bulgare și a forțelor germane staționate în nord-estul Bulgariei.

Acțiunea a început la 18 septembrie/ 1 octombrie 1916 prin forțarea Dunării de către diviziile 10 și 21 infanterie ale Armatei a 3-a, instalându-se tot atunci și podul de pontoane. Aviația inamică și vântul puternic au îngreunat acțiunea trupelor române însă nu au oprit-o. În timpul nopții, s-a iscat o puternică furtună care a rupt podul în trei locuri, oprind astfel trecerea trupelor peste Dunăre. Raionul de trecere al trupelor române a fost inundat datorită ploii torențiale, apele au crescut, permițând monitoarelor austriece să iasă din canalul Belene, unde erau adăpostite și să bombardeze podul. Datorită acestor monitoare situația s-a agravat și generalul Alexandru Averescu a suspendat acțiunea la 19 septembrie/ 2 octombrie 1916.⁸

Generalul Alexandru Averescu s-a prezentat la Marele Cartier General propunând două soluții: continuarea acțiunii, chiar riscând ca monitoarele austriece să distrugă podul, trecerea Dunării urmând a se face cu ambarcațiuni, sau

---

⁷ *Ibidem*, p. 141.

⁸ *Ibidem*, p. 144.

suspendarea acțiunii pe un timp scurt, pentru a se putea permite mutarea bateriilor grele în vederea ținerii la distanță a adversarului.

A doua variantă propusă a fost aprobată de Marele Cartier General.

Pe 20 septembrie / 3 octombrie 1916, inamicul a distrus podul pe o întindere de 50 de metri, astfel că Marele Cartier General a ordonat încetarea operațiunii de la Flămânda și dislocarea în raioane din jurul Bucureștiului a trei divizii.

Generalul Alexandru Averescu a fost total nemulțumit de luarea acestei decizii, solicitând continuarea acțiunii, deoarece monitoarele austriece nu au avut un rol determinant ci un efect de întârziere al operațiunii. Fiind obligat de deteriorarea situației din Carpați, unde ofensiva Puterilor Centrale era puternică, Marele Cartier General, și-a menținut ordinul, pentru că se putea ajunge la o situație paradoxală: victorioși în sud și învinși în nord.

Situația din Transilvania a dus la decizia Marelui Cartier General să oprească și ofensiva Armatei din Dobrogea la 23 septembrie / 6 octombrie 1916, încheindu-se astfel „operațiunea de la Flămânda”.

Generalul Alexandru Averescu prin această operațiune a încercat să obțină o victorie decisivă pentru armata română. Motivele care au dus la nereușita acesteia a fost situația generală în care se afla România fiind obligată să lupte pe două fronturi cu o armată slab pregătită. Pe lângă acest lucru, au fost și gravele erori stabilite de generalul Alexandru Averescu, datorită primirii eronate a informațiilor din partea amiralului Constantin Bălescu și comandorului Constantin Niculescu-Rizea, de neutralizare a monitoarelor austriece, deși în realitate nu era adevărat.

„Operațiunea de la Flămânda” a dus la existența unor păreri diferite în istoriografia românească. I.G. Duca a recunoscut că operațiunea a fost ingenioasă, însă lejeritatea măsurilor de pregătire a generalului Alexandru Averescu, a statului său major și neutralizarea flotei austro-ungare au fost cele care au dus la slabul rezultat, subliniind că: „*După ce criticase pe toată lumea și luase față de toți aere*

*de superioritate, iată că și el (generalul Alexandru Averescu), se arătase ușuratec în executarea propriilor planuri”.*⁹

Generalul Radu R. Rosetti aprecia planul generalului Alexandru Averescu și că

*„putea avea rezultate mari, dar lipsa măsurilor de siguranță și de inițiativă a comandamentului Armatei de sud au compromis acțiunea”.*¹⁰

Aprecierile făcute din partea inamicului sunt împărțite. Generalul August von Mackensen a minimalizat operațiunea, dar el „*s-a mirat de întreruperea mișcării lui Averescu la sudul Dunării și a cerut acestuia explicații asupra înapoierii sale pe malul stâng al Dunării”.*¹¹

Generalul bulgar Ștefan Toșev, comandantul Armatei a 3.a bulgare, a arătat că acțiunea Armatei a 3.a române a produs panică în rândul trupelor bulgare și dacă ar fi continuat ar fi putut fi învingătoare.

Foarte mulți oameni specialiști în astfel de materii au recunoscut că ideea manevrei de la Fămânda a fost o scânteie de geniu în campania din 1916, care a creat mari speranțe de o revanșă a armatei române împotriva bulgarilor și germanilor. Însă, situația generală a frontului și lejeritatea măsurilor luate de generalul Alexandru Averescu și statul său major, au fost principalele cauze ale eșecului. Operațiunea de la Flămânda a contribuit la sporirea popularității generalului Alexandru Averescu, dar a accentuat unele contradicții mai vechi și a adăugat altele noi. Generalul Alexandru Averescu reprezenta în continuare o certitudine și o speranță. În portretul „Generalul”, scris de marele istoric Nicolae Iorga, după eșecul de la Flămânda, remarcăm valoarea sa de militar: „*Am văzut la noi, în 1913, la Cartierul General din Corabia, un om pe care îl cunoaștem din politică și nu-l cunoaștem avantajos. Vagonul lui era o colecție de hărți și o*

---

⁹ *Ibidem*, p. 146-

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, p. 147.

bibliotecă. Acolo se deschide întâi fereastra dimineța și ultima lumină era în căsuța lui. Nevoile materiale ale vieții păreau să nu existe pentru el, existau pentru alții. La anumite ceasuri apărea de acolo un călugăr în uniformă, care mergea la rostul lui, fără încetineală și fără grabă. Nu impunea prin nimic această siluetă palidă de om slab și rece, dar aveai siguranța că de aici, de la neâtrerupta cugetare din acest cap ascet, pleacă toată mișcarea ce se desfășoară peste munți și văi și că ea-și va atinge ținta.”

4. Numit din nou, la comanda Armatei a 2-a

Deoarece operațiunea de la Flămânda a fost anulată, Comandamentul armatelor de sud a fost desființat și generalul Alexandru Averescu, a fost numit din nou comandant la Armata a 2-a, la 25 septembrie/ 8 octombrie 1926.

Armata a 2-a ajunsese într-o stare deplorabilă și de haos, datorită ordinelor neclare date de generalul Grigore Crăiniceanu care preluase comanda de la generalul Alexandru Averescu. Acest fapt a nemulțumit statul major al Armatei a 2-a, care a adus la cunoștință Marelui Cartier General, prin Al.Slătineanu, solicitând înlocuirea comandantului lor.

La propunerea lui Barbu Știrbey, susținută de Radu R. Rosetti, regele Ferdinand

l-a numit la comanda Armatei a 2-a pe generalul Alexandru Averescu, acest fapt nemulțumindu-l pe generalul Dumitru Iliescu.

După ce a avut loc o întrevedere între regele Ferdinand și generalul Alexandru Averescu în ziua în care a fost numit, el s-a deplasat în seara zilei respective la Bușteni, unde era cantonat comandamentul Armatei a 2-a. Situația era dezastruoasă după cum o descrie generalul Alexandru Averescu în „Notițele” sale :*”Nu am nici timpul, nici talentul necesar, pentru a reda cu condeiu, haosul și*

deprimarea care am găsit-o în mijlocul acestei nenorocite Armate. Față de această situație, mi-am pus întrebarea dacă voiu isbuti să restabilesc ordinea?. Comandanții sunt dominați literalmente de sentimentul fricii. La cea mai mică presiune din partea vrăjmașului, gata de retragere. Se vede că-și închipuie că a face războiu nu înseamnă a lupta.”¹²

Pentru a trece la apărare pe Carpați, Marele Cartier General a constituit Grupul de Armate „Nord” compus din Armata a 2-a și Armata de nord, comanda fiind încredințată generalului Alexandru Averescu. În cele aproape două luni de război, aceasta era a cincea funcție pe care o îndeplinea generalul Alexandru Averescu. Generalul Constantin Prezan, în acel moment era subordonatul său, deoarece comanda Armata de nord, prilej de dispută mai crâncenă între cei doi, deoarece generalul Prezan, se considera subordonatul Marelui Cartier General și nu direct al lui Alexandru Averescu.

În urma unui raport asupra situației frontului de la Predeal și Câmpulung, care specifica unele rectificări de dispozitive de luptă, soldate cu retrageri modeste în fața inamicului, generalul Alexandru Averescu a primit din partea Marelui Cartier General, un ordin observator. Regele Ferdinand îl anunța că nu este de acord să se vorbească de retragere, cerându-i să ia măsuri pentru menținerea aliniamentului, inclusiv să se aplice pedeapsa capitală, pentru reprimarea oricăror defecțiuni.

În lunile octombrie-decembrie 1916, între generalul Alexandru Averescu și Marele Cartier General a fost un adevărat război, datorită concepțiilor diferite de modul de desfășurare a acțiunilor și de organizare a trupelor.

Pe o perioadă mai mare de două săptămâni, până la 18 octombrie/ 1 noiembrie 1916, confruntările au fost destul de crâncene, inamicul făcând eforturi mari pentru a străpunge dispozitivul de luptă al trupelor române. Trupele românești

---

¹² Apud, Mareșal Alexandru Averescu, *Notițe zilnice din războiu (1916-1918)*, vol II, p. 49.

au reușit totuși ca până la 11/ 24 noiembrie 1916 să respingă adversarul câțiva kilometri și să degaje orașul Câmpulung.

Generalul Alexandru Averescu, pe toată aceasă perioadă grea de timp, a dat dovadă de stăpânire de sine, controlând situația. De la Băicoi, apoi Florești, de la casele liderului conservator Matei Cantacuzino, unde avea punctul de comandă Armata a 2-a, el s-a deplasat permanent pe front, echipat în ținută de campanie, dând ordine și instrucțiuni precise și îmbărbătând ostașii, uneori luând măsuri de pedepsire pentru cei care nu-și făceau datoria, și recompensând pe cei viteji. Cu alte cuvinte a redresat Armata a 2-a și a reușit să reziste inamicului care încerca să străpungă apărarea trupelor române la Bratocea, la Predeal și la Bran-Câmpulung.

Armata a 2-a română, condusă de generalul Alexandru Averescu, a fost singura mare unitate care a încheiat campania dezastruoasă din anul 1916 pe front. Celelalte, Armata 1 și Armata a 3.a, au fost desființate ca urmare a pierderilor suferite, iar Armata de Nord, care a luptat foarte bine și ea a fost desființată, fâșia ei fiind preluată de Armata a 9-a rusă.

O mare dezamăgire a generalului Alexandru Averescu a fost, numirea generalului Constantin Prezan șef al Marelui Stat Major al armatei, la data de 3/ 15 decembrie 1916. El a considerat această numire ca o puternică lovitură din partea regelui Ferdinand și a lui Ion I.C.Brătianu., nemulțumirea profundă și revolta o aflăm din cele menționate de el în „*Notițe*”: „*Chiar și acum când apa a trecut și de gât, se numește un șef de Stat Major al armatei , un ofițer merituos în arma geniului , dar care nu a servit măcar o zi în Statul Major*”.¹³

Generalul Radu R.Rosetti, arăta în descrierile sale că trioul Ferdinand-Brătianu-Berthelot a fost cel care a împiedecat numirea generalului Alexandru Averescu în atât de râvnita funcție de șef al Marelui Stat Major, chiar și el apreciind că această alegere a generalului Constantin Prezan, ca fiind cea mai bună.

---

¹³ Apud, Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, p. 160.

Armata a 2-a română, comandată de generalul Alexandru Averescu a rămas pe poziție, ocupând un front de 37 de kilometri fiind intercalată între marile unități ruse.

Problema cea mai importantă pe care trebuia să o rezolve generalul Alexandru Averescu, și în general România, a fost reorganizarea forțelor armate, care a reprezentat subiect de dispute puternice între aliații ruși și români. Rușii susțineau ca refacerea armatei române să se facă la est de Nistru, pe teritoriul rus. Generalul Constantin Prezan, opunându-se acestei propuneri, a propus ca aceasta să se facă în Basarabia. Guvernul român s-a împotrivit ambelor propuneri, deoarece fără trupe, instituțiile statului român – dinastia, parlamentul, guvernul – ar fi fost niște instrumente simple în mâna aliatului rus. Așa că, reorganizarea armatei române s-a stabilit să se facă pe propriul teritoriu

În activitatea de reorganizare a unităților din subordinea sa, generalul Alexandru Averescu a căutat soluțiile cele mai potrivite, creând un centru de instrucție la Bacău și a recurs la sistemul rotației diviziilor, fiecare dintre cele șase mari unități trecând prin raioanele de refacere din spatele frontului în perioada 9 ianuarie – 22 aprilie 1917.¹⁴

Generalul Alexandru Averescu, a luat măsuri drastice pentru a împiedica răspândirea tifosului exantematic, care făcea ravagii în Moldova dintre Carpații Orientali și Prut, astfel că, numărul îmbolnăvirilor și al deceselor a fost mai mic decât în spatele frontului. A fost în contact direct cu trupa, acordând decorații și îmbărbătând ostașii. A luat măsuri de cultivare a fiecărui metru pătrat de pământ cu plantele necesare hrănirii ostașilor din subordine, folosind uneori și acoperișurile caselor ca suprafețe de cultivat. *Astfel că Armata a 2-a nu a suferit nici de lipsa hranei, nici a adăpostului nici a echipamentului.*¹⁵

---

¹⁴ *Ibidem*, p .164.

¹⁵ *Ibidem*.

„Această continuă grijă de soldat a fost una din cauzele ulterioarei popularități a generalului Alexandru Averescu”, consemna în memoriile sale Constantin Argetoianu.¹⁶

Generalul Alexandru Averescu, a refuzat ca în procesul de organizare a armatei române să fie implicată Misiunea Militară Franceză, arătându-se rezervat asupra oportunității prezenței și eficienței activității ei, și subliniind în notițele sale următoarele: „ofițerii francezi sunt foarte inteligenți și bogați în cunoștințe, dar inteligență avem și noi, prea multă chiar, și tot astfel de cunoștințe”.¹⁷

Etaa hotărâtoare a reorganizării armatei române s-a desfășurat în lunile mai iunie 1917. Au fost primite numeroase efective de militari, completându-se în acest fel pierderile din rândul luptătorilor. Au fost distribuite puști noi și măști contra gazelor, intensificându-se instruirea ostașilor.

Pe timpul inactivității, trupele au fost puse de generalul Alexandru Averescu să construiască drumuri, să le întrețină, să construiască depozite de muniții în apropierea frontului și să desfășoare execuții și aplicații tactice de luptă. De asemenea a instituit un sistem de rotație a efectivelor în prima linie: câteva zile pe front, urmate de alte câteva zile de odihnă în spatele lui, timp în care se executa instruirea cu noul armament.

Armata a 2-a română cu un efectiv de 4 097 de ofițeri și 150 708 de soldați, la sfârșitul lunii iunie 1917 era o mare unitate în stare de operativitate, cu un stat major capabil, cu ofițeri valoroși în frunte cu un comandant valoros și talentat, ceea ce la determinat pe generalul Alexandru Averescu să consemneze în „Notițe” : „Totul gata, cel puțin la mine”.¹⁸

---

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*, p. 165.

¹⁸ *Ibidem*, p. 167.

5. Victoriile de la Mărăști și Oituz

În același timp cu procesul de reorganizare și de refacere a forțelor militare, Marele Cartier General împreună cu aliatul rus, au început să studieze planul în vederea executării unei viitoare ofensive. Discuțiile au fost în contradicție totală asupra viitoarei ofensive a armatei române între generalul Alexandru Averescu și generalul Constantin Prezan.

Asupra viitoarei ofensive a armatei române a avut loc o discuție la 15/28 martie 1917, la Iași, între generalul Alexandru Averescu, regele Ferdinand și generalul Constantin Prezan.

Tot în acele zile, regele Ferdinand l-a decorat pe generalul Alexandru Averescu cu Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a pentru „solida rezistență”, care reprezintă și ea după afirmația regelui „un fapt de arme”.

Generalul Alexandru Averescu a fost nemulțumit de acest gest al regelui, deoarece i s-a conferit această decorație când nu făcuse nimic, și nu în trecut pe timpul campanie din 1916. De asemeni a mai primit de la generalul H.M. Berthelot „Legiunea de Onoare” în gradul de mare ofițer. Cu toate aceste distincții primite, generalul Alexandru Averescu era nemulțumit pentru faptul că nu primise și el Ordinul rus „Sf.Gheorghe”, care fusese adus în număr de două, de Ion I.C.Brătianu din Rusia, dintre care unul fusese dat generalului Constantin Prezan și celălalt generalului Eremia Grigorescu..

Ofensiva stabilită de cei în drept a tot fost amânată din motive întemeiate.

Generalul Alexandru Averescu a pregătit minuțios și metodic viitoarea ofensivă. În 20 iunie/3 iulie 1917 a emis Ordinul de operațiune nr.1638 prin care a stabilit definitiv concepția bătăliei, misiunile marilor unități și dispozitivul de luptă ce urma să fie adoptat. De asemeni s-au executat lucrări genistice, s-a intensificat cercetarea, s-au stabilit măsuri pentru realizarea legăturilor, s-au asigurat

aprovizionările și a discutat cu soldații și cu toți comandanții, astfel că generalul Alexandru Averescu a notat în ziua atacului: „ *Am ferma încredere în succesul trupelor noastre pe frontul armatei mele. Sunt convins că acțiunea care începe azi va fi pentru soldatul nostru un titlu de glorie și pentru țară de mândrie. Ne măsurăm în condiții aproape egale, cu cei mai buni soldați din lume. Sunt convins că vom învinge.* ”¹⁹

Bătălia de la Mărăști s-a desfășurat între 9/22 iulie- 19 iulie/1 august 1917.

Datorită situației care se agravase pe frontul de nord la 6/19 iulie, unde trupele austro-ungare trecuse la ofensivă obținând succese importante și ocupând orașul Tarnopol la 12/25 iulie, cu toate că Armata a 2-a obținuse succese, Marele Cartier General a decis să oprească acțiunea Armatei a 2-a.

Nemulțumit de această decizie, apreciind că nu poate opri atacul, generalul Alexandru Averescu s-a adresat generalului Constantin Prezan cerând continuarea acțiunii. Șeful Marelui Stat Major prin răspunsul său a lăsat decizia la latitudinea generalului Alexandru Averescu, care l-a luat drept ca aprobare și a continuat

---

¹⁹ *Ibidem*, p. 180.

acțiunea în zilele de 13/ 26-14/ 27 iulie 1917. În seara zilei de 14/ 27 iulie 1917, Marele Cartier General a dat Ordinul de Operații nr.36 prin care s-a oprit ofensiva Armatei a 2-a.

Victoria de la Mărăști obținută de Armata a 2-a printr-o ofensivă de amploare, a mărit și mai mult prestigiul și popularitatea generalului Alexandru Averescu, mai ales în rândul ostașilor.

Regele Ferdinand, i-a transmis bucuria sa prin Ordinul nr.32 din 13/25 iulie, însărcinându-l să comunice tuturor subordonaților adâncă lui satisfacție și regească mulțumire. De asemeni l-a anunțat că i-a conferit Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a II-a.²⁰

Victoria de la Mărăști a trupelor române a făcut ca Mackensen să renunțe la lovitura proiectată în zona Nămoloasa, dintre Siret și Prut și să declanșeze ofensiva între Siret și Carpații de curbură. În felul acesta s-a ajuns la bătălia de la Mărășești, unde Armata 1 română condusă de generalii Constantin Christescu și Eremia Grigorescu a obținut o mare victorie.

Generalul Alexandru Averescu a nemulțumit pe timpul bătăliei de la Oituz, pe generalul Constantin Prezan, acuzându-l că a provocat în parte, trupele austro-ungare să treacă la ofensivă.

Operația de apărare de la Oituz, s-a desfășurat în două etape, în perioada 26 iulie/ 8 august – 6/19-17/30 august 1917. Luptele au fost violente, însă Armata a 2-a cu ajutorul primit din partea Marelui Cartier General, au oprit ofensiva Grupului „Gerock” care urma să facă joncțiunea cu Armata 9 germană, înfrântă și ea la Mărășești.

Victoriile de la Mărăști și Oituz, au demonstrat că Armata a 2-a era bine pregătită, cu un moral excelent și o tenacitate deosebită în atingerea obiectivelor

---

²⁰ *Ibidem*, p. 182.

ce-i fusese fixate. În urma acestor două victorii a crescut valoarea generalului Alexandru Averescu, a cărui popularitate a sporit foarte mult.

Bătălia de la Mărăști a rămas un model pentru pregătirea și ducerea unei operații ofensive, fiind rezultatul cel mai temeinic al militarului Alexandru Averescu, în războiul de întregire al neamului românesc din anii 1916-1918.

Cele două victorii, au reprezentat apogeul carierei militare a generalului Alexandru Averescu, așezându-l alături de marii comandanți ai armatelor române din toate timpurile.

General Alexandru Averescu (1859-1938) in dem Ersten Weltkrieg (Zusammenfassung)

Politische und militärische Aktivitäten vor dem eintreten Rumäniens in den Ersten Weltkrieg. Die Beteiligung von General Alexandru Averescu, dem Befehlshaber der 2-ten Armee. Niederlage der rumänischen Armee bei Turtucaia. Die Operationen bei Flămânda und die Siege von Mărăști und Oituz.

Schlüsselworte: Armee, Erster Weltkrieg (1916-1918), General Alexandru Averescu, Turtucaia, Flămânda, Mărăști und Oituz.

Cuvinte cheie: armata, Primul Război Mondial (1916-1918), generalul Alexandru Averescu, Turtucaia, Flămânda, Mărăști și Oituz,

